bilimger.kz
Республикалық білім және ғылым порталы
https://bilimger.kz
ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі тіркелген — Куәлік нөмірі: ***KZ45VPY00102718***
2018

БӨЛІМ: ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІ

Шәкәрім. «Қалқаман - Мамыр» поэмасы

ЖАРИЯЛАНДЫ	СІЛТЕМЕ
29.03.2018	https://bilimger.kz/34888/

АННОТАЦИЯ / АҢДАТПА

Эстурганова Айша

Сабақтың мақсаты:

Білімділік: ақын өміріне қысқаша шолу, поэманың тақырыбы мен идеясын ұғындыру; Поэманың композициялық сюжетін дамуын жанарлық сипатын, көркемдігін талдауды сұрақ — тапсырмалар ұсыну арқылы оқушыларды өз бетімен жұмыс істеуге дағдыландыру. Ойын жүйелі хабарлай білуіне жіті көңіл бөлу; салт — дәстүрімізді білуге, оған құрметпен қарауға, адалдыққа, достыққа берік болуға ұлтымыздың ұлы адамдарының еліне еткен еңбегін бағалай білуге, ақынның әндері өлеңдері арқылы өнерді түсінуге, сүйсінуге тәрбиелеу.

Әдісі: сұрақ — жауап, баяндау, талдау, кітаппен жұмыс, слайд.

Көрнекілігі: интерактивті тақта,оқулық.

Сабақтыңбарысы.

І. Ұйымдастыру.

ІІ. Үй тапсырмасы

Үй тапсыриасына орай сұрақтар

1. Ауыз әдебиетінен мол сусынды Абай кімдерден алды? (Ұлжан, Зере)

2. Абай Құнанбайұлының шын есімі кім? (Ибрахим)

3. Абай қай жылы дүниеге келді? (1845 жылы)

4. Құнанбай қандай адам болған? (Шешен, ақылға бай, қажы, болыс)

5. Бөтенсөзбенбылғансасөзарасы,

Олақынныңбілімсізбейшарасы. Қайөлеңненүзінді? («Өлең – сөздіңпатшасы, сөзсарасы»)

6.«Ызалы жүрек, долы қол, улы сия, ащытіл» дегенөлеңжолдарықандайкөркемдегіштәсілменберілген? (Эпитет)

7. Әбдірахманкім, оғанарнағанөлеңіқалайаталады? (Ұлы, «Әбдірахманөлгенде»)

© 2026 Bilimger.kz Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық құқықтар қорғалған.

8. Абайдыңнешеқарасөзі бар? (45)

9. 17 — қарасөзінде «Ақыл, қайрат, жүрек» кімгекеліпжүгінеді? (Ғылымға)

III. Жаңасабақ.

1. Қызығушылықтыояту(«Құпиякілт»):

1. Абайдыңтуысыболыпкелетінақын.
2. «Бес арысымыздың» бірі
3. «Адамдықборышың» өлеңінің авторы.

2. Шәкәрімөмірініңхронологиясы:

ШәкәрімҚұдайбердіұлы (1857 – 1931)

Шәкәрім – Абайдыңнемереінісі, өйткеніәкесіҚұдайберді – Абайдыңағасы.

7 жастаәкеденжетімқалдыжәне осы жастаөлеңжазабастады.

1878 20 жасындаөзеліндеЫсқақтыңорнынабірсайлауболысболады.

1881 БолыстықтыАбайдыңақылыменОспанғаөткізеді.

1905 — 1906 Меккегеқажылықсапаршегеді. Барған осы сапарынпайдаланыпақынөзініңбайырғыарманынжүзегеасырады. Ыстамбұл, Париж кітапханаларындажұмысістейді. Жиналғанматериалдарынегізінде «Түрік, қырғыз, қазақһәмхандаршежіресі» кітабынжариялайды.

1909 — 1910 Ел ортасынтастапоңашаелсізгекетіп, ШыңғыстаудыңқойнауындағыШақпақдегенжердеөмірсүребастайды. Шығармашылықпенайналысты.

1912 Семейде 1878 — 1904 ж. ж. жазғанөлеңдері «Қазақайнасы» дегенатпенжекекітапболыпбасылыпшыққан.

1931 Жазықсыздан — жазықсызатылды.

1958 2 қазанда СССР прокуратурасыШәкәрімніңқылмысыжоқдепақтапшықты.

1959 «Қазақәдебиеті» газетіндеоныңбірнешеөлеңіжарияланды.

«Топтастыру» стратегиясы.

Шәкәрім

↓

Сазгер

Аудармашы

Қажы

Ақын

Жазушы

Ойшыл

Сергітусәті.Ән: Шәкәрімнің әнімен айтылатын өлеңі «Бұләнбұрыңғы әнненөзгерек»(интерактивті тақтадан әннен үзінді тыңдау)

© 2026 Bilimger.kz Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық құқықтар қорғалған.

«Қалқаман — Мамыр» поэмасы.

«Қалқаман – Мамыр» поэмасы 1882 жылыжазылған 1912 жылыСемейдегі «Жәрдем» баспасындажарыққөрген.

— Оқиғаныңболғанжері — Сыр өңірі 1722 ж. қазақтың «Ақтабаншұбырынды» қарсаңындағықилыкезеңісуреттеледі.

Жанры – эпикалық — ғашықтықдастан.

Тақырыбы – екіжастыңмахаббатдрамасынақұрылуы.

Идеясы – қоғамныңәділетсіздігіне, ел билеушілердіңозбырлығынақарсылық.

Композициялыққұрылымы:

Оқиғаныңбасталуы: Туыстықбайланыс

Оқиғаныңбайланысуы:

1. Мамырдың бой жетуі.
2. Қалқаман мен Мамырдыңкездесуі.
3. Қосғашықтыңбіргеқашуы.

Оқиғаныңдамуы:Мәмбетай менКөкенайдың баба сөзінекеліспеуі.

Оқиғаныңшиеленісуі: Мамырдыңөлімі.

Шарықтаушегі: 1. Қалқаманғашығарылғанүкім.

2. Қалқаманныңелденкетуі.

Шешімі: Елдіңкүйзелісі. Қалқаманұрпағы.

Оқулықпенжұмыс. 1. «Түсініктемепарағы».

Еркек — шора: еркекбалашакиінгенқыз. Бастаңғы: әке — шешесіүйдежоқтақыз — бозбаламалсойып, құрбыларынжинау. Оғат: оғаш, қателік. Халал: адал. Асық: ғашық. Шаһит болу: дінжолындақаза болу, «ақөлім».

2. «Ізден, тап»

1. Мамырдыңсоңғысөзі.
2. ӘнетбабаныңҚалқаманғашығарғанүкімі.
3. Қалқаманныңеліменқоштасусөзі.

Білімдібекіту. Блиц тест

1. Қазақтың Сыр бойындажүргенжылы?

A) 1722жылы B) 1737 жылы C) 1822 жылы

2. Әріби, әрімолда, әріғұламакім?

A) Көкенай B) Әнет баба C) Мәмбетей

3. Қалқаманныңәкесікім?

A) Мәмбетей B) Әнет баба C) Олжай

4. Ауылүлкендерінжинап той жасаған хан?

A) Сәмеке B) Мәмбетей C) Көкенай

5. МамырҚалқаманғақашан, қайжергекелудісұрады?

A) Жұмакүні сайда B) Бүрсігүні, қалыңқамыс C) Ауыліргесінде

6. Мамырқызбалашакиінгеніне неге өкінді?

© 2026 Bilimger.kz Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық құқықтар қорғалған.

A) Әкесіқұдатүсірмекшіболды

B) Қалқаманалыпқашбақшыболды

C) Барлықжауапдұрыс

7. Екіжастыңқосылуынане бөгетболды?

A) Екіелдіңарасының ар қашықтығы

B) Туыс, аталасболуы

C) Әнетебабаныңсөзі

8. Қазақтыңбастаушысыкім?

A) Мәмбетей B) Көкенай C) Саван Раптан

9. ЕліҚалқаманды не себептіiздемеді?

A) Ашаршылық B) Қазақ — қалмақсоғысы C) ҰлыОтансоғысы

10. Қалқаманныңұрпағықайжүздіңішіндежүр?

A) Орта жүз B) Кішіжүз C) Ұлыжүз.

Үйгетапсырма:

1) Кейіпкерменсырласу хат; 2) Қалқаман мен Мамырдыңалғашқыжұмбақтапайтқанжерінжаттау; 3)Шәкәрімшығармаларыментанысу

Бағалау

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі
© 2026 **Bilimger.kz Ақпараттық-танымдық білім порталы**. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.